

Markovics Zsolt főrabbi: Hazug és alaptalan támadások célpontja vagyok

Egy internetes szennyoldal rágalmai miatt Markovics Zsolt miskolci főrabbi tavaly év végén rendőrségi feljelentést tett. A hatóságok nyomozati munkájában bízva, az elmúlt hónapokban arra vártunk, hogy eredmény szülessen az ügyben. Am ahogy a legtöbb esetben, amelyben a Mazsihisz megrágalmazott munkatársai feljelentést tettek, a hatóságok sajnos ezúttal sem jutottak előbbre az elkövetők beazonosításában. Ezért úgy döntöttünk, hogy a megszólalással nem várjuk meg a nyomozás befejezését. Interjú a főrabbival.

– Vágjunk a közepébe: önt azzal gyanúsította meg egy webes szennyoldal, majd erre hivatkozva több sajtótermék, hogy az interneten félmeztelen képpel pózolva igyekezett szexuális kapcsolatba kerülni olyan nővel, akik be akartak térni a zsidóságba. Mi igaz ebből?

– Semmi. Feltételezem, a rágalmazók úgy gondolkodnak, hogy ha sokáig ismételtetik a hazugságokat, akkor az alaptalan vádaskodások egy része megtapad az emberek fejében. Ami az említett képet illeti: azt évekkel ezelőtt a fiam készítette, és azért vagyok rajta felül ruhátlan, mert egy forró nyári napon készült, miután hazajöttünk a strandról. Ezt a fotót már korábban fel akarták használni a lejáratásomra: levették a Facebook-oldalamról, és 2019 decemberében feltették egy zárt Facebook-csoportba. Amikor erről tudomást szereztem, beszéltem a városi rendőrfőkapitánnyal, hogy mi a teendő, majd úgy döntöttem, feljelentést teszek. Röviddel később a Facebook-csoportot az elkövető meg is szüntette.

– Mi igaz abból, hogy szexuális tartalmú internetes csevegést folytatott valakivel, aki állítólag nem is volt nagykorú?

– Ebből egy szó sem igaz. Ez a chat egy primitív hamisítvány, amire ugyanazt a fotót használták föl, amellyel a már említett 2019-es Facebook-csoportban is le akartak járni. Két informatikai szakember egybehangzó szakvéleménye szerint az állítólag általam folytatott internetes szexbeszélgetés egy amatőr és silány hamisítvány, amelyhez egy nem létező női profilt használtak fel, egy olyan profilt, amelyet már 2018 márciusában letiltottak a Facebookról.

– Amikor a Blikk címlapján

megjelent egy olyan cikk, amely nem nevesítve, de beazonosíthatóan önről szövelt, miért nem kért helyreigazítási kérelmet?

– Mert az volt a Mazsihiszen belüli döntés, hogy a névtelenül megrágalmazott munkatársakat, így engem és Radnóti Zoltán rabbitársamat a hitközség jogi osztálya fog képviselni annak érdekében, hogy tisztázódjanak a minket ért vádak. Ám a hatóságok megszüntetik az eljárásokat arra hivatkozva, hogy az elkövetőket nem sikerül beazonosítani. Eddig két ügyben is ez történt. A lejáratos menetrendje egyébként az volt, hogy az internetes szennyoldal cikkét valakik lefordították és elküldték a Ynet nevű izraeli újságnak, majd ezt az írást átvette a Neokohn, azután nagyon sok magyar újság. Az az érzésem, hogy a Ynet tekintélyt használták fel arra idehaza, hogy abba a cikkbe belekapaszkodva indítsanak lejárató kampányt a Mazsihisz ellen.

– Ha már a Neokohnt említi, ők már ott tartanak, hogy „a Mazsihiszt megrázó szexbotrányokkal kapcsolatban” kérdezzék közéleti szereplőket. Ön érintett-e bármilyen szexbotrányban?

– Huszonnyolc éve vagyok rabbi, számos olyan tanítványom volt, aki később a zsidó közösség tagja lett, és soha senkivel nem keveredtem közülük intim, szexuális kapcsolatba. Sem 18 év alatti, sem 18 év fölötti tanítványt nem környékeztem meg rabbi hivoltommal visszaélve, soha

nem kezdeményeztem ilyen kapcsolatot sem szóval, sem cselekedettel. Erre föl a Neokohn hasábjain egyesek az én rágalmazási ügyeim alapján már arról értekeznek, hogy el kell ítélni a szexuális erőszakok elkövetőit – csak hát mi közöm nekem ehhez? Soha nem követtem el szexuális erőszakot. Nyilvánvaló, hogy a Neokohnt nem az a cél vezérli, hogy állítólagos problémákat tisztázzon, hanem az, hogy besározza a Mazsihiszt a hazai és nemzetközi közvélemény előtt.

– Tiszta lelkiismerettel ki tudja tehát jelenteni, hogy nem követett el semmiféle szexuális visszaélést sem Miskolcon, sem másutt?

– Természetesen igen. Ez alávaló hazugság. Sajnos ott tartunk, hogy bármikor újra megrágalmazhatnak, hiszen olyan manipulált Facebook-oldalt és chatet, amit eddig használtak ellenem, a jövőben is pár perc alatt legyárthatnak.

Még egyszer hangsúlyozom: soha életemben nem erőszakoskodtam nőkkel, és arról sem tudok, hogy a Mazsihisz rabbijai között volna szexuális bűnöző vagy erőszaktevő. Mélységesen felháborítónak tartom, amit a sajtóban velem és kollégáimmal művelnek, elvégre azzal rágalmaznak, hogy szexuális szolgáltatást kértem betérésért cserébe. Miskolcon három éve dolgozom, ez idő alatt három női tanítványom volt, igény esetén mind a háromnak meg tudom adni a nevét, nyugodtan kérdezzék meg őket, hogy elkövettem-e ellenük bármilyen szexuális visszaélést.

Nyugodt vagyok a válaszukat illetően. Ami azonban nyugtalanít, az az, hogy a rágalmazók semmilyen eszköztől nem riadnak vissza annak érdekében, hogy a neológ zsidó hitközséget meggyengítsék, és egyes embereket tönkretessenek. De hol van ennek a határa? Magukat vallásos zsidónak tartó emberekben miért nem szólal meg a Tóra hangja? Vallásos emberek hogyan képesek összeegyeztetni a tórai parancsokat azzal, hogy a saját céljaik elérése érdekében hazudoznak, rágalmaznak, gyalázkodnak, és ezzel embereket tesznek tönkre? Akik alaptalan hazugságokat írnak rólam, belegendoltak, hogy a szeretteimet mindez hogyan érintette? Mit gondolnak a gyerekeim, akik szeretnek és tisztelnek? A közösség, amelynek vallási vezetője vagyok?

Grósz Endre: Hol vannak az állítólagos áldozatok?

A Miskolci Zsidó Hitközség ügyvezetőjétől is megkérdeztük, mit gondol a főrabbit érintő híresztelésekről. Grósz Endre elmondta: valós dokumentumok hiányában teljesen légből kapott állításnak tűnik, amit Markovics Zsolt főrabbiról terjesztenek. Hozzátette: ha valaki szexuális visszaélést követ el, akkor az áldozatnak jelentkeznie kellene hirtelt érdemlő bizonyítékok birtokában, de amíg sem bizonyíték, sem áldozat, addig nincs miről beszélni.

Grósz Endre közölte: ha hitelt érdemlő dokumentumok kerülnének elő, a miskolci hitközségnek kötelessége volna vizsgálatot indítani, de légből kapott vádaskodások alapján indokolatlan vizsgálatot kezdeményezni.

Kácsor Zsolt / Mazsihisz

Radnóti főrabbi: Az aljas rágalmazás nem méltó a vallásos zsidókhoz

Radnóti Zoltán főrabbi, az újbudai Bét Sálom zsinagóga vezetője az elmúlt fél évben ismeretlen elkövetők ellen hat feljelentést tett, és mind a hat ügyben elindult a rendőrségi nyomozás. A főrabbi most újabb feljelentést fontolgat, de immár nem ismeretlen tettes, hanem a Neokohn szerkesztősége ellen, amiért a nevét teljesen alaptalanul szexbotrányhoz kötötték összefüggésbe. Radnóti Zoltán főrabbi írása.

Egy internetes szennyoldal hónapok óta rágalmaz engem és a Mazsihisz más rabbijait, munkatársait. A gyalázkodások, rágalmak, becsületsértő és hazug állítások miatt az elmúlt fél évben hat feljelentést tettem ismeretlen tettes ellen, mind a hat esetben befogadták a feljelentésemet és elrendelték a nyomozást. Eddig több kihallgatáson voltam. Elkeserítő, hogy a rágalmazásba újabban a Neokohn is beszállt. A Neokohn.hu cikke azt sugallja, hogy szexbotrányba keveredtem, ami gyalázatos hazugság.

A lap minden bizonyíték nélkül több alkalommal is állította, hogy a Mazsihiszt szexbotrányok rázták meg. Eddig nem írtak neveket, de most a cikkük felvezetőjében Markovics rabbinak tulajdonítva leírták ezt a bődületes hazugságot, és az én nevemet is említették.

A lap állításaival ellentétben a Mazsihiszt nem rázták meg szexbotrányok. Akik ezt írják, tudatosan hazudnak.

Tisztelettel kérem a Neokohn szerkesztőségét, hogy vonja vissza megjelent állításait, tegyen közzé helyreigazítást, és hagyjon fel a nevem besározásával. Ellenkező esetben feljelentést teszek, ez alkalommal nem ismeretlen tettes ellen, hanem a Neokohn szerkesztősége ellen. Nem szívesen tenném, mert minden ezzel kapcsolatos ügyintézés időt és energiát vesz el legfontosabb teendőimtől, a zsidó közösség építésétől, de ha nincs más választásom, jogi útra terelem ezt az esetet is.

Ami pedig a neológia más vezetői elleni rágalmakat illeti, végtelenül elszomorít, hogy a vírusjárvány legsötétebb napjaiban nekik is ilyen támadássorozatot kell elszenvedniük, amikor minden erejükkel a feladataikra, a közösség építésére, a vigasznyújtásra, a zsidóság támogatására, a mindennapi imákra és drósékre, a hitélet fenntartására kellene koncentrálniuk. Köszönöm nekik, hogy ezt megteszik, és köszönöm a saját közösségeink támogatását és szeretetét is.

Kérem, hogy az ortodox hátterű Neokohn ne a neológia rabbijait gyalázza, hanem inkább azokra az ortodox tanítókra figyeljen, akiknek helyén a szívük, és tudják, hogy mi a dolguk: tanítás, hitélet, vigasz és útmutatás ezekben az embert próbáló időkben. Forduljanak az általam is tisztelt és nagyra tartott Oberlander Baruchhoz vagy bármelyik más tiszteletré méltó mesterhez, és kérdezzék meg tőlük, hogy ez az aljas, hazug rágalmazás vajon méltó-e egy vallásos zsidóhoz!

Magánemberként és rabbiaként kérem a Neokohn újságíróit, hogy mérlegeljék: megéri-e elvenni az időt a zsidó közösségért végzett munkától? Megéri-e csúsztatások, rágalmazások terjesztésével besározni a zsidóságot, éket verni zsidó és zsidó közé?

Szerintem nem.

Körzeti kitekintő

Nagykőrös

A vallásos élet jövőjébe vetett hitet bizonyító ajándékról írok.

Két, azóta elhunyt holokauszt-túlélő, a nagykovácsi zsinagógához eltéphetetlen szálakkal kötődő, Izraelben letelepedett Segal-Garai Ágnes (Ráchel) és férje, Segal Ferenc (Jichák) korábban létrehozták a Klein Dezsóné Emlékalapítványt az alföldi zsidóság megsegítésére.

Az alapítvány ma is igen aktív tevékenységet folytat. Folyamatosan nyújt be pályázatokat a legkülönbözőbb, a zsidóságot érintő projektek támogatására, és a rendkívül jól előkészített anyagokat sok esetben pozitívan bírálják el.

Ezenkívül az alapítvány rendelkezésre állnak a jogi és magánszemélyek által felajánlott támogatások, valamint az 1%-os szja-felajánlás, amely a 2019. adóévre 248.048 Ft volt, ez az egyik legnagyobb összeg a magyarországi zsidó alapítványok között.

Így kerülhetett sor arra, hogy segítették városunkban a zsinagóga bútorzatának kiegészítését, a játszótér továbbfejlesztését, az iskolásoknak szóló zsidó hittankönyv kiadását, a kecskeméti székházban lévő ifjúsági terem kialakítását, felszerelését, és sok más célt.

A tavalyi polgári év végén az alapítvány egy ezüst jádot adományozott templomunknak. Hat tóránk közül a legtöbbnek volt saját jádja, de az egyik ennélkül volt eddig a frigy-székényben.

A zsinagóga már több mint egy éve alig működik, hiszen a pandémia miatt istentiszteleteket csak akkor lehetett tartani, amikor ezt a járványügyi szabályok megengedték.

A szabályokat megfelelően értelmezve, a közösség 5781. rajs hásónóját és jajm kippurját együtt köszöntötte a templomban, de a többi ünnep megtartására nem volt lehetőség.

Benedek Zsoltné, a Klein Dezsóné Emlékalapítvány képviselője elmondta, hisznek abban, hogy a Jóteremtő segédelmével előbb-utóbb elmúlik a vészhelyzet, és ekkor újra elővehetik a tórákat, felolvashatják a heti szidrárt, és használni kezdenék az ezüsből készült vadonatúj jádot.

A gyilkos 20. században is sikerült megőrizni a zsinagógáinkat Nagykovácsón és Kiskunhalason, kiépült a kecskeméti nagyimaterem, mert a vallásos hit, a zsidó hagyományok megőrzése, fenntartása segít bennünket a legszörnyűbb időszakokon is.

Ehhez csak annyit tehetünk hozzá: mázl tov, Klein Dezsóné Emlékalapítvány! Köszönjük!

Ada Bász Ráchel

Mazsihisz 1%:

Megszolgáljuk a bizalmukat!

Kedves barátaink, támogatóink, tisztelt adófizető polgárok! Önöknek köszönhető, hogy az egyházaknak adható 1 százalékos adófelajánlások társadalmi méretű ügye a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (Mazsihisz) számára igazi sikertörténetté vált!

Az elmúlt években folyamatosan emelkedett azoknak a száma, akik a magyar neológ zsidó felekezetet tüntették ki adójuk 1 százalékával és bizalmukkal: a Nemzeti Adó- és Vámhivatal adatai szerint a Mazsihisz tavaly 92,3 millió forintot kapott mintegy 12 ezer adózótól. Ez azt jelenti, hogy az elmúlt években mintegy 30 százalékkal nőtt azoknak az aránya, akik adójuk 1 százalékát a Mazsihisznek ajánlották föl! Nagyon köszönjük!

Köszönjük mindenki támogatását és bizalmát, aki Magyarországon legnagyobb zsidó felekezetét tüntette ki bizalmával, s egyúttal arra kérjük önöket, hogy az idei adóbevallásuk során is segítsék adójuk 1 százalékával a Szövetség közösségépítő munkáját!

Különösen fontos ez számunkra 2021-ben, hiszen a koronavírus-járvány következményei nem kímélték a neológ zsidó felekezetet sem. A járványhelyzetben bezárt zsinagógákkal és online közösségi együttléttel ugyan, de talpon kellett maradnunk, hogy szolgáltatára legyünk a magyarországi zsidó közösségnek.

Az önök adója a továbbiakban is elengedhetetlenül szükséges ahhoz, hogy ovisokat neveljünk, diákokat oktassunk, zsinagógákat és hitközségeket vezessünk, tudományos, kulturális és művészeti tevékenységet folytassunk, egy szóval ápolhassuk és gazdagíthassuk a gazdag zsidó hagyományt!

Minden egyes felajánlás számát!

Megszolgáljuk a bizalmukat!

Technikai számunk: 0358

Heisler András: Nagyra értékeljük a magyar kormány partnerségét

A küzdelemben partnereink voltak a legnagyobb nemzetközi zsidó szervezetek, a Zsidó Világkongresszus, az Európai Zsidó Kongresszus, mint ahogy rendkívüli segítséget kaptunk az Orbán Viktor vezette magyar kormánytól is – írja a Heisler András a *Jerusalem Post* hasábjain. A lap a koronavírus-járvány miatt elrendelt lezárások egyéves évfordulója alkalmából tette közzé a Mazsihisz elnökének cikkét.

A koronavírus-járvány miatt Magyarországon pontosan egy évvel ezelőtt indult az első országos lezárás – „lockdown”. Emlékszem, mint a magyar zsidó vallási hagyományokat őrző legjelentősebb zsidó szervezet, a Mazsihisz vezetője ekkor már javában a krízismenedzsment feladatairól konzultáltam kollégáimmal. A megváltozott helyzetben meg kellett oldanunk több ezer ember étkeztetését, szociális és orvosi ellátását, a hitélet „vírusbiztos” átalakítását. Tapasztalatok nélkül tettük azt, amit jónak láttunk, s visszakétként: sikerrel vettük az akadályokat. Ebben a küzdelemben partnereink voltak a legnagyobb nemzetközi zsidó szervezetek, a Zsidó Világkongresszus, az Európai Zsidó Kongresszus, mint ahogy rendkívüli segítséget kaptunk az Orbán Viktor vezette magyar kormánytól is.

Magyarországon – éppúgy, mint máshol – a védekezést irányítók rendkívül sok kritikát kapnak. Előfordulnak kívülről érthetetlen döntések, és a laikusok úgy érzik, mintha a dolgok késve történének meg. A vírus elleni harcban a hibák emberéletekben mérhetők, cselekvő zsidó vezetőként átérzem ennek terhét.

Az elmúlt hetekben Magyarországon is elindult az oltási kampány. Mára az átoltottság nemzetközileg is figyelemre méltó. S látjuk az izraeli védekezés hatékonyságát is, amit az egész világ csodál. A történelemben

soha nem volt még akkora respektje a zsidó államnak Magyarországon, mint az elmúlt hónapokban: az utca embere példaként beszél az izraeli oltási programról – talán ennek később is pozitív hozadéka lesz az ország megítélésében.

Magyarországi zsidó vezetőként napi tapasztalatom, milyen nehéz Kelet-Közép-Európa legnagyobb, százezer főt számláló zsidó közösségét a pandémiával szemben ellenállóvá tenni. Kezdetből fogva segítség számunkra a magyar kormány konstruktív és rugalmas viszonyulása a védekezéssel kapcsolatos kéréseinkhez. Tudni kell, hogy Budapesten működik Közép-Európa egyetlen zsidó kórháza. Az erős geriátriai profilú egészségügyi intézmény elsősorban holokauszt túlélőket ápol, de nyitott mindenki számára, vallási hovatartozástól függetlenül. Az ápoltak átlagéletkora 84 év felett van. Az ő védelmük és szakszerű ellátásuk prioritást élvez. Az elmúlt évben néhány alkalommal olyan problémával szembesültünk, amit csak Orbán Viktor személyes közbenjárásával tudtunk megoldani. Segített.

A partneri segítséget azért is nagyra értékeljük, mert „békeidőben” néhány, a zsidó közösség számára érzékeny kérdésben más nézetet vallunk. A vészhelyzet elhárítása azonban minden közéleti nézetkülönbséget felülír.

A világjárvány megjelenésekor különös jelentőséget kapott a magyar kormány egyházi fenntartású kórházakat – köztük a zsidó kórházat is – érintő fejlesztési programja. A több mint százéves, elavult épületünket a magyar kormány 15 millió dolláros támogatásával 21. századi színvonalú kórházzá fejlesztjük. A felújítás kétharmada már megvalósult, és várhatóan 2022-ben befejeződik, de a gyógyító munka eközben sem áll le. Ellátjuk a zömében holokauszt-

túlélő betegeket, kivesszük a részünket a nemzeti oltási programból, felvilágosító kampányt indítottunk, amelyben mindenkit arra buzdítottunk, hogy oltassa be magát. Legtekintélyesebb rabbink állásfoglalása szerint az élet védelme mindenképp előtérbe való, így akár szombaton is beadatható az oltás. Kórházunk készen áll arra, hogy a rendelkezésére bocsátott vakcinákat a nemzeti oltási program keretében minél több embernek – zsidónak és nem zsidónak – beadja.

A koronavírus legyőzése mellett a kormánnyal közös célunk egy más jellegű vírus, az antiszemitizmus legyőzése is. Magyarországon az elmúlt években fizikai támadás nem érte a zsidó közösséget, de a verbális, közéleti antiszemitizmus ellen még sokat kell dolgozni. Örömdetes, hogy a magyar kormány következetesen kiáll Izrael mellett a nemzetközi szervezetekben. Mi, akik a keleti blokkban átéltük a hidegháború éveit, akik a 67-es hatnapos háborút követően végigszenvedtük a két állam között megszakadt diplomáciai kapcsolatok évtizedeit, megnyugvással látjuk országaink baráti viszonyát. Magyarország Izraellel kapcsolatos külpolitikája, Izrael támogatása példás. Az pedig reménykeltő, hogy Orbán Viktor és Benjámin Netanjahu miniszterelnökök személyesen egyeztetnek a pandémia leküzdéséről, tapasztalataikról.

Számunkra öröm, ha a helyzet normalizálásában a magyar és az izraeli kormány együttműködik. Magyarországon a legnagyobb zsidó szervezete, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége saját eszközeivel támogatja ezt. Mert ha végre magunk mögött hagyhatjuk a karantént, akkor valóra válhat a hamarosan ránk köszöntő peszách hagyományos jókívánsága: Lősaná hábáá bijörusálajim, vagyis: Jövőre Jeruzsálemben!

Lovász László és Avi Wigderson kapta a matematikusok Abel-díját

A magyar Lovász László és az izraeli Avi Wigderson kapta meg a matematikusok Nobel-díjaként ismert és jegyzett Abel-díjat – jelentették be a norvég fővárosban. Lovász László elmondta, hogy az izraeli matematikusokkal jól ismerik egymást, de nincsenek rendszeres munkakapcsolatban. Wigdersonnal ugyanannak a területnek a két oldalán állunk, kicsit eltérő fókuszról tekintünk a tudományra – fejtette ki.

Mindig is az izgatott, hogyan lehet a különböző tudományterületeket összekapcsolni: ezért kezdtem el annak idején az elméleti számítógép-tudomány és a diszkrét matematika összefüggéseivel foglalkozni – mondta el az MTI-nek Lovász László matematikus, miután Oslóban bejelentették, hogy idén ő az Abel-díj egyik kitüntetettje.

A matematikusok Nobel-díjaként jegyzett elismerést Lovász László Avi Wigderson matematikussal közösen nyerte el. Lovász László elmondta, hogy az izraeli matematikussal jól ismerik egymást, de nincsenek rendszeres munkakapcsolatban. Wigdersonnal ugyanannak a területnek a két oldalán állunk, kicsit eltérő fókuszról tekintünk a tudományra – fejtette ki.

Felidézte, hogy a diszkrét matematika és a számítógép-tudomány kapcsolata az 1960–1970-es években alakult ki. Akkoriban a diszkrét matematika nem volt fősodorbeli része a matematikának, inkább fejtörős érdekességnek számított – fogalmazott a tudós, aki ebben az időben Erdős Pál mentoráltjaként foglalkozott a gráfelmélettel. Mint mondta, a diszkrét matematika egymástól elkülönült elemekből álló szerkezeti struktúrákkal foglalkozik. Mikor megjelentek az első számítógépek, hamar kiderült, hogy azok szintén ezen az elven működnek: diszkrét lépésekben, digitálisan, bitenként végzik el a műveleteket.

Ekkortól kezdődött a két terület összefonódása, majd robbanásszerű együttes fejlődése, végül a diszkrét matematika vált a számítógép-tudomány alapjává. Olyan izgalmas eredmények születtek, amelyek néhány évtizeden belül beépültek a számítógépek működésébe.

Lovász László (1948) magyar matematikus, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia és az amerikai National Academy of Science rendes tagja. A számítógép-tudomány világhírű kutatója. 2006 és 2011 között az Eötvös Loránd Tudományegyetem Matematikai Intézetének igazgatója. 2014 és 2020 között a Magyar Tudományos Akadémia elnöke.

Avi Wigderson (1956) izraeli matematikus és számítógép-tudós. 1983-ban szerzett PhD-fokozatot a Princeton Egyetemen, ahol jelenleg is dolgozik professorként. Az amerikai National Academy of Science tagja, a rangos Knuth-díj kitüntetettje.

97 éves túlélő is beoltatta magát

Már sokkal rosszabbat is túléltem, kedves – nyugtatta a nővért Brooklynban Mira Rosenblatt, aki a koronavírus elleni védőoltásra jelentkezett – számolt be róla a New York Times alapján a *FüHü*.

Mira Rosenblatt Lengyelország déli részén született. Amikor a nációk elfoglalták Lengyelországot, a zsidókat gettókba kényszerítették. 1942-ben Mirát elválasztották a családjától: ő munkatáborba, a többiek haláltáborba kerültek. 1945 elején kis híján ő is meghalt, mert amikor kiürítették a lágert, akkor az SS rohamtempóban hajszolta a foglyokat Németország belseje felé. Megszökött, és az erdőben rejtőzködött. Végül egy parasztgazdaság befogadta, és ott érte meg a felszabadulást. Hamarosan megismerkedett a férjével, aki túlélte Auschwitzot. Kivándoroltak Amerikába, ahol négy gyermekük született.

Előadások a holokausztról iskolásoknak

Az idős hölgy fáradhatatlan: rendszeresen ellátogat a helyi iskolákba, hogy elmesélje az életét. Abból is azt a hat évet, amit a nációk megszállása alatt töltött el Lengyelországban mint üldözött zsidó.

A vírusválság persze ezt mostanában nem teszi lehetővé, de a holokausztveterán ezt az időt is kihasználja. Az idős asszony a vele élő lánya segítségével megjelentette a memoárját.

A cím önmagáért beszél: Erő – Emlékirataim. Kezdetben azt gondolták, hogy egy hivatásos író segítségét kéri, de azután rájöttek: jobb, ha a könyv az idős asszony stílusát követi.

A második oltás idején zuhogott a hó New Yorkban, ezért sokan lemondták az időpontot, de a 97 éves Rosenblatt asszony természetesen elment. Rosszabbat is láttam már – mondta. Elmesélte a körötte várakozóknak, hogy ilyen rémes időben egyedül kóborolt az erdőben és rovarokat evett. Inni pedig a hóból tudott Lengyelországban 1945-ben.

Az oltás délutánján pedig megtartotta szokásos másfél órás előadását a holokausztról az amerikai Jad Vasem-konferencián, melyet ezúttal virtuálisan rendeztek meg.

Már sokkal rosszabbat is túléltem.

Csirkeleves a „zsidó penicilin”

Mindenki hallhatott már nagyanyáink jó tanácsáról: nátha, megfázás ellen csirkeleves a legjobb megoldás! De vajon tényleg igaz ez? S ha igen, miért olyan egészséges ez a húsleves?

Ki ne ismerné nagymamáink jó tanácsát a híres húslevesről? Az azonban talán már megfordult a fejünkben, hogy vajon miért olyan jó megfázás ellen a csirkeleves? Miféle gyógyhatással bír és miért? Valóban megmenthet minket egy csomó gyógyszer szedésétől?

Le kell szögezni: embereken végzett tanulmányokat nem találunk arról, hogy bizonyítottan harcol a megfázás ellen a csirkeleves. Ám tény, hogy számos bizonyíték van arra: érdemes próbát tenni vele.

A Chest szaklapban megjelent egyik tanulmány szerint például a csirkeleves megfázás ellen azért lehet jó, mert gyulladáscsökkentő hatású, s ezáltal enyhíti a felső légúti fertőzések tüneteit. A kutatók megállapították, hogy a levessel kevert neutrofilek (a fehérvérsejt egy típusa) mozgása csökkent, s ez gyulladáscsökkentő mechanizmusra utal, amely elméletben enyhíti a megfázás tüneteit.

Dr. Stephen Rennard, a tanulmány vezetője, a Nebraskai Egyetem Omahai Egészségközpontjának professzora rámutatott, hogy a csirkeleves bizonyos összetevőinek lehetnek egészségügyi hatásai, ám hogy ezek jók vagy rosszak ránk nézve, azt nem tesztelték. A kutatást laboratóriumi körülmények között végezték el, s nem embereken, ezért Rennard fel-

hívja a figyelmet, hogy alaposabb vizsgálatot kíván, vajon a szervezet felszívja-e ezeket az anyagokat, amelyek a laborban előnyös tulajdonságokat mutattak.

A kutatók nem különítették el a specifikus anyagokat a levesben, melyek jótékonyak lehetnek, s nem próbálták megmutatni, mit érnek el egy élő emberben, aki éppen meg van fáva. „Valószínű, hogy megfázás ellen a csirkeleves valóban megteszi, ami tőle telik, de több vizsgálatra van szükség ahhoz, hogy ennél többet mondhasunk” – szögezte le dr. Rennard.

A csirkeleves illata

A csirkeleves aromája, fűszerei, forró mivolta segíthet kitisztítani a szinuszt és javítani a tüneteket f-

tőzés esetén azon embereknél, akik légzőszervi problémákkal küzdenek – olvasható a Chestben megjelent tanulmányban. Szerzője, dr. Kiumars Sakethkoo tüdőgyógyász leírja, hogy 40 éve vizsgálatokat végeztek e témában Miami Beachen, ahol egy nagyobb zsidó közösség él, melynek tagjai nagyon hisznek a csirkeleves erejében. El is nevezték „zsidó penicillinnak”.

A kisméretű mintán végzett kutatás során 15 egészséges önkéntes orrába apró szemcséket juttattak, amelyek a baktériumokat vagy vírusokat utánozták, s ezek aktivitását mérték azelőtt és azután, hogy az önkénteseknek hideg vizet, meleg vizet vagy csirkeleves-t adtak.

A csirkeleves a megfázás ellen jóval hatékonyabb volt, mint a meleg víz, stimulálta ugyanis a nyálkahártyát szállító rendszert – ez segít mozgatni a felső és alsó légutakban a felgyülemlett váladékot, s így a test könnyebben megszabadul a részecskéktől, a fertőzéstől. Ez a rendszer igen nagy szerepet játszik abban, hogy kitisztuljunk minden légúti fertőzés esetén, beleértve a megfázást is.

A meleg folyadékok kortyolgatása segít felmelegíteni az orrfolyadék alját, ami szintén enyhítheti a tüneteket. Ám a csirkelevesben van még valami, ami ad egy „lökést” a dolognak.

A gyógynövény-birodalom szám-talan illatos, ízes, gyógyhatású taggal büszkélkedik. Nem egy közülük egyszerre gyógy- és fűszernövény, így aztán megfelelően alkalmazva teret és helyet kaphatnak a gasztro-nómiai fogásokban és a házi orvos-ságokban egyaránt.

Tápanyagok sokasága

Féltetve a tanulmányokat, a szakemberek egyetértenek abban, hogy a csirkeleves megfázás ellen hatékony lehet, különösen ha a szilárd ételek nem is esnek jól. Rengeteg tápanyaggal lát el bennünket ez a leves – hangsúlyozta Karen Smith dietetikus. Sőt, megfázás ellen a csirkeleves azzal is segít, hogy növeli a hidratációt, ami betegség esetén kihívás lehet.

A csirkelevesben vitaminokat, ásványi anyagokat fogyasztunk, így pl. A-vitaminban gazdag répát, mely az immunválaszban játszik szerepet, de cinket is, amely nagy mennyiségben segít harcolni a meghűlés ellen. A csirkeleves részt vesz a test szöveteinek javításában, s cisztein aminosavat is tartalmaz, mely kiegészítő formájában enyhíti a nátha tüneteit. Arra is van esély, hogy a csirkecsontból származó kollagén hozzájárul a gyógyuláshoz, de erre nincs egyelőre tudományos bizonyíték.

Napidoktor

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Spanyolország

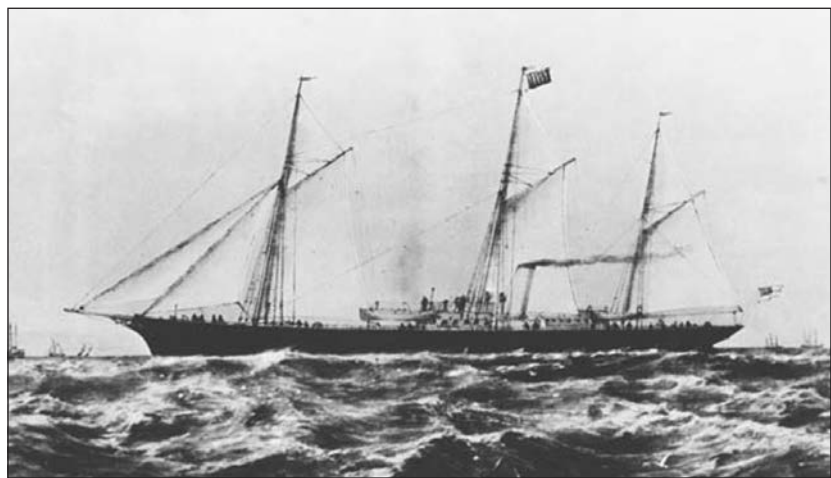
Az EJPress zsidó sajtószolgálat hosszabb interjút közölt **Raymond Foradoval**, az 1918-ban alapított barcelonai hitközség (CIB) elnökével. Forado szerint Barcelonában és Katalóniában jelenleg 8-10 ezer zsidó él, akiknek a nagy része a szefárd rítust követi. A hitélet központja az a százéves Maimonidesz nagyzsinaagóga, amely a zsidók 1492-es kiűzése óta elsőként épült meg az országban. A közösség sokszínű, mivel számosan érkeztek Latin-Amerikából, Észak-Afrikából és Törökországból. Forado kijelentette: *a pandémia megmutatta, hogy kicsik, de erősek vagyunk. Tudjuk, hogyan kell egymáson segíteni.* A vallási tevékenység jelenleg digitálisan zajlik. A hitközség elnöke hangsúlyozta, hogy az eltérő környezet ellenére szoros a kapcsolat a madridi zsidókkal. *Egységesek vagyunk az antiszemitizmus elleni harcban, és közösen léptünk fel a fővárosban tartott neonáci felvonulás ellen.* A barcelonai hitközség egy új projektet indított Állítsuk meg a gyűlöletet! címmel.

Raymond Forado: a pandémia megmutatta, hogy kicsik, de erősek vagyunk

Törökország

Isztambulban megemlékeztek a romániai zsidó menekülteket szállító, panamai zászló alatt hajózó Struma katasztrófájának 79. évfordulójáról. A kikötőben rendezett ünnepségen megjelent **Jichák Hálévi** főrabbi, **Özlem Bozkurt** Gevrek kerületi kormányzó és a helyi zsidó közösség számos tagja. **Hami Aksoy**, a török külügyminisztérium szóvivője kijelentette: *tisztelettel*

A hajó 768 ember koporsója lett

emlékezünk azokra, akik a tragédiában életüket veszítették. A katasztrófának 768, köztük 103 gyerek áldozata volt. A Constancából indult, eredetileg 1867-ben luxusjachtnak épített hajó túlterhelt volt, és az egyik hajtóműve már az induláskor meghibásodott. Az isztambuli kikötőbe érkezésekor a hatóságok az utasokat nem engedték kiszállni, és az angol diplomaták megpróbálták a hajó Palesztinába indulását is megakadályozni. Mintegy tízhetes várakozás után a parti őrség a Strumát élelem, víz és üzemanyag nélkül kivontatta a nyílt tengerre. Az utólagos vizsgálat szerint egy szovjet tengeralattjáróból véletlenül kilőtt torpedó süllyesztette el a kihajózást követő napon. A katasztrófának egyetlen túlélője volt.

Svédország

A malmői városi tanács és a hitközség kezdeményezésére *Rasszizmus az iskolaudvaron, összeesküvés-elméletek és kirekesztés* címmel jelent meg egy tanulmány, melyet **Mirjam Katzin**, a város antiszemitizmus elleni koordinátora szerkesztett. Az anyag 14 diákkal és 26 tanárral történt beszélgetés alapján készült. A felmérés szerint gyakoriak az Izraelhez és a közel-keleti konfliktushoz kötődő antiszemita megjegyzések, amelyek esetenként a zsidó tanulókat elleni verbális és fizikai támadásokhoz vezetnek. Egy zsidó fiatal kijelentette, hogy távol maradnak több iskolától, mert nem érzik biztonságban magukat.

Sara Wettergren: iskoláinkban nagyon elterjedt az antiszemitizmus

kat. Egy másik diák elmondta, hogy társai viccelődnek a *fukar zsidókon*, és ezt szabadon tehetik. Tanáraik hangsúlyozták, hogy egyes kollégáik nem képesek az osztályokban tapasztalható antiszemitizmussal megbirkózni. Előfordul, hogy az iskolák személyzetének egyes tagjai egymás között rasszista megjegyzéseket tesznek. **Sara Wettergren**, a Malmői Iskolai Bizottság elnöke szerint *világosan látjuk, hogy iskoláinkban nagyon elterjedt az antiszemitizmus.* Hozzáfűzte, hogy *identitásától függetlenül minden diáknak biztonságban és nyugalomban kellene éreznie magát.*

Kovács

Szabadon utazhatnak majd a beoltottak hazánk és Izrael között?

A közös együttműködés lehetőségeit vitatta meg a koronavírus-világjárvány kezelésének terén **Benjámin Netanjahu** izraeli miniszterelnök **Orbán Viktor** kormányfővel és **Andrej Babis** cseh miniszterelnökkel Jeruzsálemben.

Közös sajtótájékoztatójukon Netanjahu elmondta, több ötlet napirendre került, köztük például az ún. zöld útlevelek, vagyis a koronavírus elleni beoltottságot bizonyító igazolványok elfogadása. Az izraeli kormányfő rámutatott, hogy országa már több állammal megegyezett a szabadabb utazást lehetővé tevő digitális immunitásigazolásokról kölcsönös elfogadásáról, és úgy vélte, fontos lenne Magyarországot és Csehországot is hozzáadni ehhez a körhöz.

A hármas csúcstalálkozón részletesen tárgyaltak arról is, miként von-

A cseh, az izraeli és a magyar kormányfő

hatnák be Magyarországot és Csehországot az Izraelben tervezett nemzetközi vakcinagyártásba.

Együtt többre vagyunk képesek – fogalmazott az izraeli miniszterelnök.

Emlékpark született a lerombolt oswiecimi nagyzsinaagóga helyén

A lengyel **NArchitektURA** tájépítész stúdió alkotása a **Mies Awardon** is jelölt.

A NArchitektURA lengyel tájépítész stúdió negyven szürke homokkő táblából alakított ki emlékparkot Oswiecim egykori nagyzsinaagójának helyén, amit a náci párt 1939-ben, Lengyelország megszállása idején romboltt le. A parkot a zsidó templom megsemmisülésének 80. évfordulóján adták át, idén pedig jelölték a Mies Awardon, olvasható az *Octogon* cikkében.

Az emlékpark alapvető gondolata egy archív fotóból ered, amelyet közvetlenül a második világháború elején, az oswiecimi nagyzsinaagóga lerombolása után készítettek a náci – mondta el a NArchitektURA alapítója, **Bartosz Haduch** a Dezeennek. – *A fekete-fehér képen egy halom téglák és kötőmélék látható. Mi ezt a régi fényképet akartuk kortárs eszközökkel és formákkal újraértelmezni.*

A második világháború előtt a város lakosságának mintegy fele zsidó volt, a nagyzsinaagóga pedig a húsz zsinagógájának egyike volt. A náci megszállás alatt az auschwitzi kon-

Fotó: Piotr Strycharski / NArchitektURA Facebook

centrációs táborban közel egymillió zsidót öltek meg. A parkot a reflexió helyeként hozták létre, a NArchitektURA által tervezett számos olyan tér egyikeként, amelyek felhívják a figyelmet a város zsidó örökségére.

A nagyobb projekt részeként megalkotott emlékpark mellett az építészstúdió felújította az egyik megmaradt zsinagógát, amely ma a helyi zsidó központ otthona is, valamint tervezett szabadtéri kiállítási felüle-

teket. *Eleinte az ügyfél kérése az volt, hogy ebbe a parkba is egy hasonló hozzunk létre, de amikor megláttuk ezt a gyönyörű helyszínt, megkérdeztük tőle, hogy miért ne tervezhetnénk meg az egészet? –* magyarázta Haduch.

Egy olyan békés, elszigetelt teret akartunk létrehozni a természetben, ami azt az érzést kelti, mintha a templom belsejében lennénk. Itt a fák alkotják meg a természetes boltozatot az emlékpark felett.

Az egykori zsinagóga kő körvonalai határolja a park szélét. A homokkő lapokat egy bányából szerezte be Haduch majdnem egy évtizeddel ezelőtt. Ezeket a lapokat használták alátétként kisebb formátumok kivágásához, ezért látható felületükön egy sűrű, szabálytalan hálóminta. Örültem a gépek által készített grafikai tervezésnek, amelyeket nem előzött meg semmilyen projekt, és azonnal arra gondoltam, hogy ez az anyag kiváló választás lesz – folytatta. A parkban található egy háromszög alakú, corten acélból készült doboz is, amely információkat tartalmaz az egykori zsinagógáról, valamint számos acélpad, míg a lelőhelyen végzett régészeti munkák során talált csillár másolatát a medence fölé függesztették.

Haduch azt reméli, a park megfelelő emlékhely Oswiecim lakosainak, valamint a városba és az egykori auschwitzi koncentrációs táborba látogatóknak: *Ez a szerény tájprojekt arra törekszik, hogy megfelelő módot találjon a múlt emlékének ápolására. Egy békés, meghitt és inspiráló közterületet akarunk létrehozni. Egy olyan emlékművet, amely szinte láthatatlan, és beolvad a környező természetbe.*

Pápai üdvözlét Izrael felett

Ferenc pápa üzenetet küldött **Ruvén Rivlin** elnöknek, miközben **Irak** felé tartó gépe **Izrael** északi része fölött járt, közölte Rivlin irodája nyomán az *ujkelet.live*.

Az üzenetet az Alitalia repülőgépének pilótája továbbította. „Öccellenciája Ruvén Rivlinnek, Izrael Állam elnökének. Iraki apostoli utam során belépve az izraeli légtérbe, meleg üdvözlétemet küldöm Önnek és az ország népének. Imádkozom, hogy a mindenható Isten megáldjon mindenkit a harmónia és a béke ajándékával. Ferenc pápa.”

Rivlin irodája szerint az ország északi részén lévő Izraeli Repülőtéri Hatóság légiforgalmi irányítása megköszönte a pilótának, és megígérte, hogy továbbítja az üzenetet az elnöknek, akit mélyen meghatottak a pápa kedves szavai, akivel szoros és szívélyes kapcsolatban áll.

Ruvén Rivlin izraeli elnök és **Ferenc pápa**

Fotó: Haim Tzach / GPO

IZRAELI

SZÍNES

Állampolgárság a nem ortodox betérteknek is Izraelben

Az Izraeli Legfelsőbb Bíróság úgy döntött, hogy a hazatérési törvényt ki kell terjeszteni azokra is, akik reform, maszorti (középutas) vagy liberálisabb közösségekben tértek be a zsidósághoz. A testület ezzel egy 15 éves jogi folyamat végére tett pontot.

Két nem ortodox felekezet még 2005-ben nyújtott be kérelmet arra vonatkozóan, hogy az Izraelben hatályos hazatérési törvény szerint kaphassanak állampolgárságot azok a betértek is, akik nem ortodox közösségekben vették fel a zsidóságot. Habár 2016-ban a Legfelsőbb Bíróság már kimondta, hogy a nem ortodox rabbinikus bíróságon áttért magánszemélynek meg kell adni az állampolgárságot a visszatérési törvény alapján, a kérdés nem jutott nyugvópontra a törvényhozásban.

A Legfelsőbb Bíróság a mostani döntésével úgy zárta le az ügyet, hogy a hazatérési törvényt ki kell terjeszteni azokra is, akik reform vagy konzervatív (liberális) zsidó közösségekben tértek be. A testület kilenc tagja közül nyolcan vélekedtek így, míg **Noam Sohlberg** bíró azt szerette volna elérni, hogy az új kormány hivatalba lépése után 12 hónapon belül szülessen döntés. A bírák azonban hangsúlyozták: a kesznetnek tizenöt éve lett volna az ügy rendezésére, de mivel nem született döntés, ezért a testületnek kellett lépnie. Kijelentették, hogy a bíróság döntése nem vallási, hanem jogi természetű.

Arje Deri belügyminiszter *tévesnek és nagyon sajnálatosnak* nevezte a bíróság döntését, mondván, hogy az súlyos ellentéteket okozhat a zsidók között, és kiállt amellett, hogy Izrael Államban csak a vallási jog szerinti betéréseket ismerjék el.

Az ellenzéki **Jáir Lapid** azonban üdvözölte a bíróság határozatát. Mint mondta: *Izraelnek teljes egyenlőséget és jogot kell biztosítania a judaizmus minden irányzata számára, legyen az ortodox, reform vagy konzervatív (liberális).* Így fogalmazott: *elfogadásban és kölcsönös tiszteletben kell együtt élnünk.*

Felújítják a Siratófalat

A jeruzsálemi nyugati fal, vagyis a Siratófal ősi köveit két évezred napsütése és esője rombolta. Hogy megállítsák a további pusztulást és biztosítsák az épségüket, az izraeli restaurátorok ráncfelvarrást végeznek rajtuk: feltöltik a repedéseket és eltüntetik az idő nyomait a megviselt felületekről – írja

ratófalnál az imák idején, a látogatók gyakran csúsztatnak cetliket üzenetekkel, kívánságokkal a kövek rései közé.

Növények eresztettek gyökereit és madarak raktak fészket benne

Az izraeli műemlékvédelmi hatóság (IAA) nyomon követi minden egyes kő állapotát, és már el is kezdte azoknak a kezelését, amelyek erre a leginkább rászorulnak. Egy hordozható emelő és egy injekciós tű segítségével mészke alapú habarcsot fecskendeznek finoman a résekbe és repedésekbe.

a Szabad Európa internetes oldal a Reuters cikke nyomán.

A Siratófal, a zsidó vallás legszentebb imahelye a második templomot övező fal maradványa. Nagy Heródes építtette több mint kétezer évvel ezelőtt, és a rómaiak rombolták le i. sz. 70-ben.

A Siratófalat Jeruzsálem óvárosa öleli körbe, mellette van az az épületegyüttes, amelyet a zsidók Templomhegynak hívnak, és ahol a muzulmánok két kiemelten fontos szentélye, a Sziklamecset és az Al-Aksza mecset is áll. A közelben található a keresztény Szent Sír-templom. Hatalmas tömegek gyűlnek össze a Si-

ság (IAA) nyomon követi minden egyes kő állapotát, és már el is kezdte azoknak a kezelését, amelyek erre a leginkább rászorulnak. Egy hordozható emelő és egy injekciós tű segítségével mészke alapú habarcsot fecskendeznek finoman a résekbe és repedésekbe.

Ez a lehető legjobb módszer a kövek gyógyítására és védelmére az időjárás viszontagságai ellen – mondta Joszi Vaknin, az IAA munkatársa. Nem csak a klíma okozott kárt a kövekben – tette hozzá. Növények eresztettek gyökereit és madarak raktak fészket közöttük, még halaszthatatlanabbá téve a javításukat.

Így lesz sikse valaki Izraelben

Jichák Pindrusz, az askenázi Jáhádut Hátora párt képviselője egy panelbeszélgetésen azt mondta, hogy az a női katona, aki a kötelező katonai szolgálata keretében áttér a zsidó vallásra, *sikse, ami a nem zsidó nőkre vonatkozó becsmérő kifejezés.*

Továbbá **Pindrusz** szerint minden olyan férfit, aki a hadsereg programján keresztül betért nőt vesz feleségül, a családjának halottjának kell tekintenie. *Nem fogok kompromisszumot kötni egyetlen sikse vagy goj esetében sem, akiket zsidóként fogunk elismerni, csak a kedvesség és a sokszínűség kedvéért. Ez nem fog megtörténni – jelentette ki az ujskelet.live tudósítása szerint.*

A képviselő a hárdi közösség néhai vezetője, Eliasiv rabbi útmutatásának megfelelően a nem a szigorú ortodoxia szerint betérő embereket nem tekinti zsidóknak.

Pindrusz a 12-es csatornának azt nyilatkozta, hogy a sikse kifejezés használata nem volt helyénvaló, de fenntartja véleményét az Izraeli Védelmi Erők betérési programjával kapcsolatban.

Az izraeli hadsereg ortodox betérést kínál azoknak a katonáknak, akik túlnyomórészt a volt Szovjetunióból Izraelbe alijázó családok leszármazottai. Izraeliek tízezrei tértek át sikeresen a zsidó vallásra katonai szolgálatuk alatt. A programot 2001-ben indították el, és ez az állam által elismert egyetlen betérési rendszer az országban, amelyet nem a rabbinátus irányít. A hadsereg rabbinikus bírósága viszont ortodox.

Az ellenzék vezetője, **Jáir Lapid** (Jes Átid) *tudatlanságból fakadónak és szomorúnak* nevezte Pindrusz kijelentéseit. *Ezek a csodálatos fiatal nők, akiket sikszének nevezek, megmentik az életet – írta a Twitteren.*

Pindrusz és a Jáhádut Hátora tagjai, akik nem vonulnak be a hadseregbe és az adófizetők rovására élnek, *ők a sikszék – ezt Avigdor Liberman, az ellenzéki Jiszráel Bejtenu vezetője twittelte ki. Bármeely katona, aki az izraeli hadseregben teljesít szolgálatot és annak kezeitől belül betért, zsidóbb, mint a Mir Jesiva összes hallgatója együttvéve – tette hozzá egy prominens hárdi intézményre utalva.*

A nemzeti-vallásos Jámina vezetője, **Naftali Bennett**, aki korábban diaszpóraiügyi miniszter is volt, *szégyenteljesnek* nevezte Pindrusz szavait, és megfogadta, hogy a katonaságon keresztül betérteknek nem fogják megkérdőjelezni a zsidóságot.

Pindrusz megjegyzései előtt a Legfelsőbb Bíróság úgy határozott, az államnak el kell ismernie az Izraelben történt konzervatív és reform betéréseket.

A bíróság tizenöt év után hozott, mérőföldkőnek számító ítélete középpontjában a ki számít zsidónak? kérdés állt, és a reform és konzervatív mozgalmak fontos győzelmét jelentette.

A zsidóság e liberális áramlatai Izraelben már régóta marginalizálódtak.

A döntés csak a hatályos törvény értelmezése, hangsúlyozta a bíróság. A parlament bármikor megváltoztathatja a zsidóság definícióját.

Izrael nagy hatalommal bíró ultra-ortodox intézménye monopóliumot hirdetett az izraeli zsidók vallási ügyeire vonatkozóan, felügyelve a születéseket, az esküvőket és a temetkezéseket. Emellett politikai befolyásait felhasználva nyomást próbál gyakorolni az olyan kérdésekben is, mint a bevándorlás.

A mostani döntés elvett ebből a

Jichák Pindrusz: hogy ki a sikse, azt én mondom meg

Twitter képernyőfotó

hatalomból azzal, hogy kijelentette, az államnak lehetővé kell tennie az izraeli liberális mozgalmak által betérített zsidók számára, hogy állampolgárságot kapjanak.

A petíció benyújtói Izraelbe jöttek, ahol egy elismert zsidó közösség égisze alatt végigjárták a betérés lépéseit, és kérték, hogy csatlakozhassanak a zsidó néphez – írta Esz-

ter Hájut, a Legfelsőbb Bíróság elnöke az indoklásban. Ez polgári és nem vallási ügy.

A határozat évente csak körülbelül harminc embert érint, például izraeli állampolgárok házastársait – állítják az érdekvédők. De mind a döntés támogatói, mind az ellenzői szerint sokkal mélyebb, szimbolikus üzenete van.

Veszély fenyegeti a híres eilati korallzátonyokat

Izrael és az Egyesült Arab Emírátsok közös olajprojektje keretében Izrael partjainál a korallzátonyoktól 200 méterre tennék ki az olajat, amelyet többek között Európába is szállítanak majd. A környezetvédők petíciót nyújtottak be Netanjahunak.

Természetvédők szerint különleges, vörös-tengeri korallzátonyokat fenyeget az a tervezett olajprojekt, amelyet Izrael az Egyesült Arab Emírátsokkal közösen akar megvalósítani, írja az ng.24.hu nyomán a *Kibic*. Egyes kutatók úgy vélik, a projekt akár ökológiai katasztrófához is vezethet, éppen ezért 230 szakértő petíciót nyújtott be **Benjámin Netanjahu** miniszterelnöknek, hogy akadályozza meg az üzletet.

Az emírátsok a nyersolajat tartályhajókkal szállítaná Eilat kikötővárosába, ahol egy vezeték található. Hetente két-három tanker érkezésével számolnak. A szakértők és az aktivisták attól tartanak, hogy az olajdombok szivárgásai károsíthatják a környezetet, éppen ezért a közelmúltban tüntetést tartottak Eilatban.

Izrael és az Egyesült Arab Emírátsok amerikai közvetítéssel 2020-ban több megállapodást is kötött, az olajüzlet is ezen folyamat keretében született meg. A projekt lényege, hogy az arab nyersolajat a Vörös-tenger partjához szállítják, ahonnan aztán vezetéken jut el Askelónba, majd Európába.

Bár a környezet átalakulása világszerte fenyegeti a korallakat, Eilat közelében a zátonyok viszonylag stabilak maradtak. Félő, hogy az olajipar károsítani fogja ezt az érzékeny élővilágot.

Izrael lakossága közelít a 9,3 millióhoz

Az izraeli statisztikai hivatal adatai szerint az ország népessége a 2021-es év kapujában 9,291 millió fő volt.

Ebből 6,87 millió (73,9%) zsidó, 1,956 millió (21,1%) arab és 456 ezer (5%) egyéb kategóriába esik, írja az *ujskelet.live*.

2020-ban a lakosság száma 151 ezer fővel, azaz 1,7%-kal emelkedett, ami megfelel a társadalom elmúlt évtizedben mért átlagos növekedési rátájának.

A teljes népességnövekedés 84%-a természetes növekedés eredménye, míg 16%-a a pozitív nettó migrációé.

176 ezer kisbaba született, 73,8% zsidó anyától, 23,4% arab anyától, és

csupán 2,8% egyéb kategóriába sorolandó anyától.

Az elhunytak száma mintegy 50 ezer volt.

A statisztikai hivatal által korábban közzétett adatok azt jelezték, hogy az ország népessége 2024 végére eléri a 10 milliót, 2048-ra a 15 milliót, és 2065-re a 20 milliót.

A koronavírus és az izraeli légtér lezárása miatt 2020-ban jelentősen visszaesett az új bevándorlók száma: körülbelül 20 ezer fő alijázott az előző évi 34 ezerhez képest. A leg-többen Oroszországból érkeztek (38,1%), őket Ukrajna (15,1%), Franciaország (11%) és az Egyesült Államok (10,7%) követi.

MIT MOND A TUDOMÁNY?

Betegek gyógyulásáért imádkozni

Az ima világnapján Szívünk imája néven mozgalmat indított a Gottsegen György Országos Kardiovaszkuláris Intézet. A fővédnök Ader János köztársasági elnök és felesége, Herczegh Anita, aki a mozgalom promójában el is kezd egy Miatyánkot, melyet azután az egészségügyi dolgozók mondanak végig. Az intézmény közleménye szerint az ima gyógyító erejét az elmúlt évtizedekben több tudományos kutatás bizonyította: ezek alapján hamarabb és kevesebb szövődménnyel gyógyulnak azok a szívbeteg, akikért imádkoznak. Az Országos Kardiovaszkuláris Intézetben dolgozók ezt több alkalommal is tapasztalták, csodálatos gyógyulások történtek olyan szívbeteg gyermekek és felnőttek esetében, akikért imaláncot indítottak – fogalmaz a közlemény.

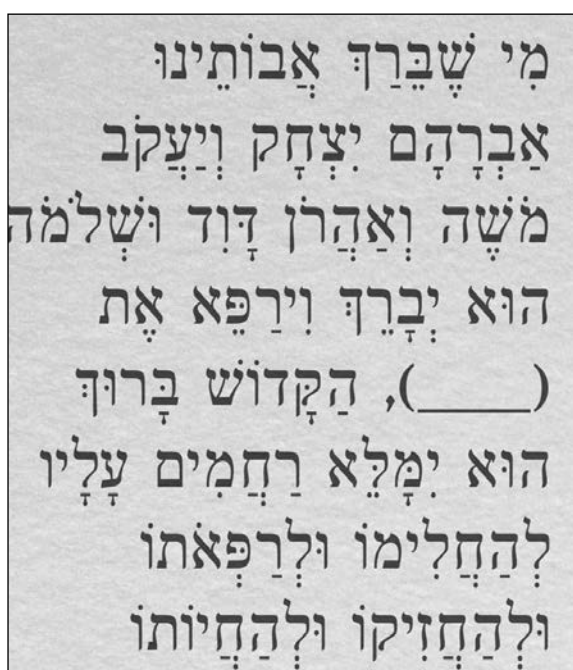
A hírt persze felkapta a közösségi média, és több kritikus komment vetette fel, hogy egy olyan spirituális aktus, mint az ima, miért is segítené bármit a nyugati orvostudomány, és ugyan miként is járulhatna hozzá kórházi ápolásra szoruló betegek gyógyulásához. De mint Máté 7.1 mondja, ne ítéljetek, hogy ne ítéltessetek. Az intézet megfogalmazása elég általános ahhoz, hogy akár legyen igazságtartalma, nem említ sem konkrét tanulmányokat, sem konkrét betegségeket. Azt pedig, hogy a hitnek lehet gyógyító ereje, az orvostudomány ma gyakorlatilag evidenciaként kezeli.

Gyógyhatás a semmitől

Ennek megértéséhez a placebohatás a kulcsfogalom. Ma már közismert, hogy álgógyszerek is kiválthatnak valódi gyógyhatást, sőt valódi mellékhatásokat, a beteg állapotának rosszabbodását is (ezt nocebohatásnak hívják). Amikor egy új gyógyszer hatásosságát kutatják, külön méri a placebohatást úgy, hogy egyes kísérleti alanyok hatóanyag nélküli pirulát kapnak, miközben azt hiszik, hogy valódi gyógyszert nyeltek. Nagyon leegyszerűsítve, a mért placebohatást aztán kivonják a gyógyszeres alanyok eredményéből, és így kapják meg a gyógyszer valódi hatását.

Bár a placebohatás működése és evolúciós kialakulása még sok titkot tartogat a kutatóknak, egyre jobban ismerik a hátterét. Ez jelentős részben a pszichoneuroimmunológia nevű, alig negyvenéves tudományágának köszönhető, ami az emberi viselkedés, az idegrendszer és az immunrendszer kapcsolatát, azok kölcsönhatásait kutatja. Korábban úgy vélték, hogy az immunrendszer az idegrendszertől függetlenül működik, de a nyolcvanas évekre ez a paradigma megdőlt, és ma már tudjuk, hogy a két rendszer között kétirányú a kapcsolat. Például depressziós állapotban az immunrendszer rosszabbul teljesít, a pozitív lelkiállapot pedig az idegrendszeren keresztül hatékonyabb működésre serkenti az immunrendszert. A placebohatás kiindulópontja is egy pozitív helyzet – a beteg gyógyszert kap a bájára, és azt gondolja, jobban lesz tőle –, és ez akkor is kiválthat valós, a sejtek szintjén is megfigyelhető gyógyulást, ha a beteg hatóanyagot tartalmazó tablettát helyett csak gyógyszernek hitt szőlőcukrot nyelt le.

Nem véletlen az a megfogalmazás, hogy *hitt*: a nem vallási, hanem köznyelvi értelemben vett hit juthat a szervezettel. Ha a beteg *elhiszi*, hogy a gyógyszer meggyógyítja, lehet, hogy előbb meggyógyul, mintha egyáltalán nem tud róla, hogy gyógyszer vett be. Ilyen hatást pedig a vallásos hit is ki tud váltani: ha a páciens hívő, és imádkozik a felépüléséért, az ideg- és az immunrendszer teszi a dolgát, és fellép a placebohatás. (És amúgy

Részlet a betegeink gyógyulásáért mondott imából

vallásos hittel kiváltható a nocebohatás is, tehát ha a beteg úgy gondolja, Isten elfordult tőle, és nem akarja meggyógyítani, előfordulhat, hogy nehezebben küzd meg a szervezet a kórral.)

Szia, Uram

A placebo kutatás egyik hazai szakértője dr. Bárdos György, az ELTE PPK Egészségfejlesztési és Sporttudományi Intézetének egyetemi tanára. *Nem azonosítanám a kettőt, de rokon jelenségek* – mondja a hittel gyógyulásról és a klinikumban használt placebookról. *Hatásmechanizmusuk gyakorlatilag megegyezik, tehát erős hittel kiváltható olyan valódi gyógyulás, mint a placeboval. A kialakulásuk mechanizmusa és társadalmi-kulturális környezete viszont más. A placebohatásban ugyanis fontos szerepe van a tanulási folyamatnak is, a beteg emlékeinek és elvárásainak, amelyek sokszor tudattalanul befolyásolják a placebohatást.*

Egy gyógyszer kézzelfogható, mindennapos dolog, mindenki átélte már, hogyan lesz jobban fájdalomcsillapítótól – ezért egy új szer hatását elhinni olyan akadály, amit szinte bárki könnyen megugrik. A vallásos hit viszont kevésbé épül tapasztalatokra, sokkal inkább egyfajta társadalmilag tanult spirituális *tréning*, ami szertartások, olvasmányok és közösségi élmény révén előidéz és fenntart egy feltétlen bizalmat. Ha ennek a bizalomnak a fókusz a gyógyulás, annak viszont már tudományosan kimutatható eredménye is lehet. *Ha egy vallás hívője vagyok, és mások is erősítik a hitemet, hogy meg fogok gyógyulni, az pontosan olyan folyamatot indíthat el, mint egy placebo* – mondja Bárdos.

A távoli közbenjáró imák esetében – vagyis amikor mások imádkoznak a betegért – már nem ilyen egyértelmű a helyzet. A hittel előidézett gyógyhatás csak akkor jelentkezhet, ha a beteg hite erős abban, hogy a Mindenható segít neki gyógyulni. Ezt másokkal előidézett nem feltétlenül lehetséges még egy hívőnél sem. *Attól, hogy mások imádkoznak az én gyógyulásomért, az én hitem nem szükségképpen nő, márpedig a placebohatást kiváltó hit az én hitem, nem másoké. A közbenjáró ima tehát csak akkor működhet igazán, ha a beteg hitét növeli, és a beteg ebben erősen hisz* – mondja Bárdos.

No, hát itt van akkor pár izgalmas kérdés:

- **A vallásos hittel vagy a pirulával kiváltott placebohatás erősebb?**
- **Milyen különbségek vannak, számít-e, melyik istenben hiszünk?**
- **Számít-e, hányszor imádkozunk?**
- **Milyen feltételektől függ, hogy működik-e a távoli közbenjáró ima?**

• És ha azt a közbenjáró imát maga Ader János mondja?

E kérdések többségére a tudománynak nincs még válasza, főleg azért, mert a hittel gyógyítás nem éppen agyonkutatott terület. Az orvostudományban a világjobb problémák érthetően előnyt élveznek a kutatási tervekben, és a hit sajátosságait nehéz jól lefordítani olyan vizsgálati módszerekre, amelyek eredményeiből aztán magas impaktfaktorú cikkeket lehet közölni. Ráadásul teológiai oldalról is tapasztalható némi ellenállás: vannak, akik szerint természetéből adódóan teljesen értelmetlen

természettudományos metodológiával kutatni a hitet, mások pedig még a blaszfémia lehetőségét is felvetik. Elvégre a hit erejének firtatásától már csak egy asszociációs hangyalépés azt feszegetni, hogy az Úr tesz-e bármit a beteg gyógyulásáért, az Urat próbára tenni pedig nem szabad, ez bekerült a Bibliába, miután Izrael szomszéd népe a pusztaságban Mózesnek elégedetlenkedett, és azt kérdezte: *Köztünk van-e az Úr vagy nincs?* (Kiv. 17.2–7, Mtörv 6.16)

Hatásvadászat tudományosan

Ehhez képest a hit erejének tudományos kutatása a 19. századig nyúl vissza. Francis Galton angol polihisztor kezdte meg a sort, aki 1872-ben nagy vitát kavart cikkével, amelyben levezette, hogy a közbenjáró ima mit sem ér. Hiszen nap mint nap milliók imádkoznak a királyi család egészségéért, vagyis ha az imának van bármi hatása, a királyi család tagjai majd kicsattannak az egészségtől, és bizonyára sokkal tovább élnek, mint az átlagpolgárok. Mivel viszont pont addig élnek és annyit betegeskednek, mint más emberek, a közbenjáró ima haszontalan – érvelt Galton.

Ma már persze nem ezen a szinten mozognak a tudományos kutatások, randomizált, kontrollált, nagy mintaszámú vizsgálatok folynak, és kevés olyan, az ima erejéről szóló tanulmányt találni, ami megfelel ezeknek. Nem csoda, hogy a metaanalízisek, azaz a több tanulmány eredményeit összegző, egyfajta tudományos konszenzust kereső tanulmányok jellemzően bő egytucatnyi kutatást vetnek össze. 2006-ban egy ilyen metaanalízis 14 tanulmányt vizsgálva arra jutott, hogy a közbenjáró imának nincs mérhető hatása. Egy évvel később egy másik hasonló kutatás 17 tanulmányt vizsgált, ezek közül 7-ben találtak enyhe pozitív hatást, de ezek a módszertant tekintve kevésbé szigorú publikációk közé tartoztak. 2009-ben a bizonyítékon alapuló egészségügy nagy presztízsű Cochrane adatbázisa is hozzá tette a magáét: a kutatás eleve csak 10 tanulmányt talált vizsgálataira érdemesnek, és megállapította, hogy a közbenjáró imához a legtöbb esetben semmilyen pozitív vagy negatív hatás nem köthető a gyógyulásban, és némi pókhendiséggel odaszúrták még, hogy a jövőben ezt nem is kellene tovább kutatni, legalábbis sokkal értelmesebb módokon le lehet kötni a kutatási erőforrásokat. Összegezve, a tudományos konszenzus ma afelé hajlik, hogy a közbenjáró imának nincs kimutatható jelentős saját hatása.

De akkor miről beszél a Gottsegen György Országos Kardiovaszkuláris Intézet? Nyilván ők más tanulmányokra céloznak, olyan, kisebb mintán vagy más módszerrel végzett, de

attól még szaklapban publikált kutatásokra vagy akár egyedi esetismertetésekre, amik a fenti metaanalízisekben nem vettek részt. Esetleg nem is a közbenjáró, hanem a saját imáról szoltak ezek a tanulmányok, vagy egyszerűen csak később készülték, és megállapították a hit által kiváltott pozitív (placebo)hatást. Egy tavalyi, több mint kétezer amerikai szívbeteggel végzett tanulmány például kihozta, hogy a közbenjáró imának – nyilván az arra fogékony betegeknek – van némi kedvező hatása, és a szerzők azt javasolták, hogy a kezelőorvosok vegyék figyelembe ezt a faktort a vallásos pácienseknél. Egy régebbi, 1999-es kutatás pedig közel ezer, kardiológiai intenzívra került betegnél vizsgálta a közbenjáró ima hatását, és arra jutott, hogy azok, akikért imádkoztak, könnyebben felépültek, bár az eltérés nem volt jelentős, mert a betegek kórházban tartózkodása ettől még nem csökkent.

Az egyik legnagyobb, szívbetegekkel végzett tanulmány, a STEP projekt több mint 1800, bypassműtéten átesett beteggel dolgozott, de a 2006-ban megjelent eredmények nem hoztak nagy revelációt. A betegeket három csoportba osztották: voltak, akikért imádkoztak, és tudtak róla, voltak, akikért imádkoztak, és nem tudtak róla, és akadtak olyanok, akikért nem imádkoztak. Szignifikáns eltéréseket nem talált a tanulmány, de kisebb különbségeket igen, és az egyik konklúzióként azt vont le, hogy a közbenjáró ima esetleges hatását érdemes tovább kutatni, de csak abban az esetben, ha a hívő páciens tud róla, hogy imádkoznak érte. Ezzel együtt a megfigyelt eltérések nagy része (például hogy az imamentes csoportban 13 százalékkal volt a komoly komplikáció aránya, a nem informált csoportban viszont 18 százalékkal) még a véletlenbe is belefért a szerzők szerint. Ez azzal is összefüggésben lehet, hogy a bypass-műtét komoly beavatkozás, amivel súlyos szervi problémát oldanak meg, ilyeneknél pedig kevésbé van esélye a placebohatásnak. *A placebohatás általában funkcionális zavarokról lép fel, ahol nincs jelentős szervi elváltozás. A funkcionális zavarokról viszont jól működik, mert ezekre a problémákra lehet mentálisan hatni* – magyarázza Bárdos, újra hangsúlyozva, hogy csak a beteg saját hite tud előidézni ilyen hatást. (A közbenjáró imákat célzó kutatások egy része egyébként azért is problémás, mert nem mindig vizsgálják, hogy a beteg saját maga imádkozott-e, és nem próbálják meg kettéválasztani a saját és a távoli közbenjáró ima hatását.)

Drug & pray

A szakirodalom megemlékezik néhány csodaszámba menő gyógyulásról is, például voltak olyan betegek, akik saját és közbenjáró ima segítségével Parkinson-kórból, gyomorbénelásból vagy éppen makuladegeneráció okozta vakaságból épültek fel jelentősen. Ezekből az esetismertetésekből azonban nem lehet általánosítani, és a legtöbb tanulmány semmilyen vagy csak enyhe hatást mér (például a lombikprogram kicsit turbózható a meddő, hívó nő saját imáival, de a hasonló imák a terhességi komplikációkat nem csökkentik). Az esetleges pozitív hatás nem erősebb a placebohatásnál, és rengeteg tényezőtől függhet, mint ahogy az álgógyszerekkel végzett vizsgálatokban is befolyásolta a placebohatást a placebo ára, de még a színe és a formája is.

A fentiek miatt a hittel gyógyítás semmiképpen nem javasolható orvosi segítség vagy beavatkozás helyett. Ugyanakkor a placebohatás nem elvetendő bönusz a gyógyászatban, és ha elfogadjuk, hogy a hit is kiválthatja, akkor az erre nyitott betegeknek egyénre szabott kiegészítő terápia része is lehet. A módszertani nehézségekkel terhelt, kevés számú kutatásból nem világlik ki egyértelmű, ordító NEM, legfeljebb annyi, hogy a távoli közbenjáró imáknál erősebb lehet a saját spirituális feltöltődés. Az pedig a gyakorlatban is visszatérő tapasztalat, hogy a hit – akár gyógyszerbe, akár az Urba vett – fontos komponense lehet a gyógyulásnak. Vagy ahogy a fent említett, amúgy jelentős hatást nem kimutató STEP projekt egyik szerzője mondta a New York Timesnak: minden orvosnak van hitgyógyító sztorija.

Ilyesmire köztársasági elnökkel mozgalmat indítani és a hivatalos közleményben csak a pozitív tanulmányokat megemlíteni persze felvet már a tudományon túlmutató kérdéseket is. A kezdeményezés alapja viszont nem feltétlenül ördögtől való, ugyanakkor a közlemény nem tér ki arra, hogy a betegek is imádkozni fognak-e magukért. *„Azt gondolom, az, hogy az elnök és felesége vagy a kórház személyzete imákat mond a betegért, nem javítja igazán a gyógyulást, amennyiben a beteg ebben az imában nem vesz részt, és nem hisz ebben a hatásban. A kedvező eredményért a beteget be kell vonni az imádkozásba, esetleg rávenni, hogy – kvázi az imaláncra hivatkozva – maga is imádkozzon rendszeresen magáért”* – mondja Bárdos.

Stöckert Gábor / Telex

Tanulás Háza

„A boldogságtól a boldogtalanságig csak egy kis lépés – a boldogtalanságtól a boldogságig sok napi út.” (Zsidó közmondás)

Még 2019 decemberében kezdődött el az előadás-sorozat, melynek a Kőszegi Zsidó Hitközség (Kőszeg, Munkácsy Mihály u. 11.) adott otthont, illetve a szervezése alatt bonyolódott le.

A 11 témakört felölelő bemutató nyitánya a chanukka megünneplése volt. Ezt követte tu bisvát, pürim, peszách, de pl. a zsidó gasztronómia, a születéstől a temetésig tartó hagyományok világába is betekintést nyerhettek az érdeklődők. Előadások hangzottak el híres zsidó tudósokról, sportolókról, az egészséges életmódról, a zsidóság kialakulásáról, a cionizmus értelmezéséről.

A szervezést magára vállaló helyi közösség örömmel nyugtázta, hogy az előadásain a Bersek, illetve a Béri általános iskola felsősei is megjelentek Kovácsné Nagy Klára, valamint Vértés Éva pedagógusok vezetésével, továbbá a helyi önkormányzat képviselőjében Báthly Béla polgármester is részt vett a rendezvényen.

Az előadásokat dr. Mesterházy Jánosa Magdolna iskolaigazgató tartotta. A rendezvényt támogatta

Mezei Péter
elnök
Kőszegi Zsidó Hitközség

Emlékműterv az első világháború zsidó katonáinak tiszteletére

Emlékművet szeretne állíttatni Magyarországon a Floridában élő Jerry Klinger, az Amerikai Zsidó Történelmi Emlékezet Társaságának (Jewish American Society for Historic Preservation) elnöke az első világháborúban szolgált osztrák–magyar zsidó katonák tiszteletére. A tervek szerint az alkotás létrehozásában közreműködik majd az ismert izraeli szobrász, Sam Philipe. Jerry Klingert a Mazsihisz.hu kérdezte.

– Anyagilag szeretném támogatni az első világháborúban szolgált osztrák–magyar zsidó katonák emlékére és tiszteletére készülő emlékművet – mondta a Mazsihisz.hu érdeklődésére Jerry Klinger, az Amerikai Zsidó Történelmi Emlékezet Társaságának (Jewish American Society for Historic Preservation) elnöke.

Jerry Klinger az Egyesült Államokban és másik nyolc országban is tagja különböző filantróp szervezeteknek. Az általa alapított és vezetett társaságnak ez a mottója: „Csak akkor formálhatjuk a jövőnket, ha emlékezünk a múltra.” E mottó jegyében negyven USA-tagállamban és négy más országban hoztak létre magyarázó projekteket a zsidóság szerepéről, amire szerinte igencsak szükség van a világszerte újból és mindig felbukkanó zsidógyűlölet miatt.

A közép-kelet-európai kötődéséről Klinger elmondta: családja a burgenlandi Kobersdorfból származik, nagyapja az első világháborús olasz fronton szolgált, egy másodnagybátyja szintén.

– Nagypám az osztrák–magyar hadsereg hű katonája volt, igazi hazafi, másodnagybátyám, Rudolf Klinger pedig elesett az olasz fronton a magyar haderő kötelékében. Az emlékéllítást és az antiszemitizmus elleni küzdelmet kettős köteletségemnek érzem. Az antiszemita annak idején azzal vádolták a zsidóságot, hogy hátba támadták a magyarokat, a zsidók megbízhatatlanok és nem lojálisak az országhoz. Ezek az elméletek csak tovább fokozták a szélsőségesek és a náci zsidógyűlölő örületét – fogalmazott Jerry Klinger. – Mindenhol terjesztik ezt az ocsmány, zsidóellen-

nes nézetet, Magyarországon, az Egyesült Államokban, szerte a világon, azonban az emlékmű és maga a magyar zsidó közösség megfelelően tudna ezekre reagálni.

Klinger hangsúlyozta: manapság is táptalajra lel a gyalázatos, hazug állítás, miszerint a zsidók nem voltak jó hazafiak és most sem azok, nem elég lojális állampolgárok, akik nem elég jól szolgálták hazájukat a sorsfordító időkben. A vádlók addig ismételték ezt a gyalázatoságot, amíg egyre többen elhitték az első világháború után, hogy Magyarországon és a központi hatalmak vereségét a zsidók okozták, akik hátba szúrták az országokat. Ez a hazugság az oka annak, hogy ma sem ismerik el, közel 320.000 magyar zsidó szolgált az első világháborúban. Az ő tiszteletükre, az önfeláldozó magyar zsidók tiszteletére még nem emeltek emlékművet.

Az elnök úgy véli: kulcsfontosságú a magyarországi helyszín jó megválasztása, hiszen az alkotást feltűnő helyen kell létrehozni, amit sokan fel tudnak keresni. Az emlékmű a magyar zsidó közösség és az egész magyar társadalom válasza lehet az antiszemita eszmékre.

S hogy milyen példa lebeg a szeme előtt? Az elismert jeruzsálemi művész, **Sam Philipe** egyik izraeli alkotása, a Bajtársi emlékmű. A szobrász az Amerikai Zsidó Történelmi Emlékezet Társaságának izraeli képviselője. Mint Jerry Klinger fogalmazott: Sam egyedülálló szobrot alkotott, amely a jeruzsálemi Scopus-hegyen áll.

A szobrász szerint – aki a Mazsihisz.hu érdeklődésére megerősítette, hogy örömmel venne részt a magyarországi projektben – az izraeli emlékmű megfelelő minta lenne egy első világháborús alkotáshoz, amelyen az osztrák–magyar katonai egyenruhát Dávid-csillaggal is ellátnák a zsidó katonák tiszteletére.

Klinger magára vállalja a szobor elkészítésének és szállításának költségét, de ahhoz, hogy az alkotás Magyarországon elfoglalhassa méltó helyét, további hazai támogatókra van szüksége, hogy mindez megvalósulhasson. A Mazsihisz.hu vállalja, hogy érdeklődés esetén közvetít a leendő támogatók és Jerry Klinger között!

A cikk elkészítésében közreműködött **Dési Tamás**.

Kácsor Zsolt

Az igazság büntetendő? Az antiszemitizmus nem?

Az izraeli Háárec egyik tudósítása (szerző: **Ofer Aderet**) ismerteti, hogy **Katarzyna Markusz** újságíró a var-sói rendőrség gyanúsítottként hallgatta ki a lengyel nép jó hírének csorbításával vádolva egy cikke nyomán, melyben az írta, hogy honfitársai is részt vettek a holokauszt végrehajtásában. A feljelentés egy jobboldali nacionalista szervezettől érkezett. Az írás a baloldali Krytyka Polityczna weboldalán jelent meg, és többek között felteszi azt a kérdést, hogy a hatóságok be fogják-e valaha is ismerni, hogy széles körű zsidógyűlölet uralkodott a lengyelek körében, és hogy lengyelek is részt vettek a holokauszt végrehajtásában? Az újságíró a kihallgatás során elmondta, hogy ő csak a tényeket írta le, a rágalmazás szándéka nélkül. Az igazság és a történelmi tények nem lehetnek sértőek.

Bűncselekmény-e, ha valaki kimondja az igazságot? Az antiszemitizmust miért nem büntetik?

A 2018-ban elfogadott, sokat vitatott holokausztörvény egyik rendelkezése szerint három év börtönnel sújtható, aki Lengyelországot bűnrészességgel vádolja a náci második világháborús rémtetteiben. Nemzetközi nyomásra ugyan hamar eltörölték a kriminalizáló rendelkezést, ennek ellenére a holokauszt elemzői, kutatói továbbra is jogi következményekre számíthatnak az egyéb törvényi rendelkezések miatt. Zsidók gyilkosként megnevezett személyek utódai már indítottak pert a személy rágalmazása miatt. A vizsgálat Markusz ellen azonban az egész lengyel nép rágalmazása címen folyik. Az utolsó ilyen ismert eset 2015-ben volt, amikor **Jan Tomasz Gross** amerikai professzor ellen indult eljárás – az ügyet a lengyel hatóságok 2019-ben ejtették.

Gellért Katalin / Múlt és jövő

Katarzyna Markusz

Az Igaz Emberek megsegítéséért

Az Igaz Emberekért Alapítvány 2020-ban is folytatta 28 évvel ezelőtt megkezdett tevékenységét, anyagi források gyűjtését az Igaz Emberek számára. Ők azok, akik a második világháborúban, a nyilas terror idején a saját életük kockáztatásával mentettek zsidó életeteket. A zsidó állami tiszteleteként és hálajaként kapták a Jad Vasem Intézetől a Világ Igaza kitüntetést. A világon mindennél megbecsülés övezi a kitüntetetteket.

Az itt élő Igaz Emberek ma a legtöbb idős emberhez hasonlóan egészségügyi, szociális, mentális gondokkal küzdenek. A hajdan több mint 700 magyarországi kitüntetettből 2021-ben már csak 10-en vannak életben. Valamennyien kisnyugdíjasok, akik fokozott figyelemre, törődésre szorulnak.

Alapítványunk a támogatásukhoz forrást az egykori üldözöttektől és hozzátartozóiktól, más együttérző magánszemélyektől, valamint hitközségektől gyűjtött, közülük tízen több alkalommal is küldtek adományt. 2020-ban 31 magánszemélytől és szervezettől összesen 1.550.000 Ft adomány érkezett alapítványunkhoz. Ezt az összeget egészítette ki az adózó magánszemélyek rendelkezése adójuk 1%-áról, amelyet az alapítvány javára tettek. A rendelkezések alapján 71.335 Ft-ot utalt át az adóhivatal az alapítvány számlájára. Alapítványunk a kapott forrásokból kizárólag a forrásgyűjtéssel és a támogatásokkal összefüggő költségekre ad ki pénzt: így bank- és postaköltségre. Az alapítványnak fizetett munkatársa nincsen, működését a kuratórium tagjai végzik, díjazás nélkül.

A beérkezett pénzből a szociális körülményeiket, aktuális helyzetüket is figyelembe véve nyújtottunk anya-

gi támogatást valamennyi Igaz Embernek, éves szinten 150.000 Ft-tól 200.000 Ft-ig. Támogatásukra az előző évből áthozott forrást is felhasználtuk. A támogatásokkal igyekeztünk kifejezni hálánkat egykori tettükért a Jad Vasem magyarországi kitüntetettjeinek.

Kapcsolattartásunk alapján tudjuk, az év során nem történt körükben rendkívüli esemény. A szigorúbb kijárási intézkedések, a fokozott bejártság megviselte az Igaz Embereket. Ugyanakkor örömmel adunk hírt arról, hogy egyik Igaz Ember sem kapta el a vírust, családjuk, környezetük segíti őket a napi feladatok el látásában.

Ezúton is őszinte köszönetünket fejezzük ki az adományozó magánszemélyeknek és szervezeteknek, az 1% adójukról az alapítvány részére rendelkezőknek.

Kérjük régi adományozóinkat, hogy a nehezebb anyagi viszonyok ellenére tartsanak ki mellettünk, és reméljük, hogy újak is csatlakoznak hozzájuk. Bármilyen csekély összeget szívesen fogadunk. Az új adományozók telefonon igényelhetnek csekkeket a 398-0766 vagy a 06-30-992-1996 telefonszámon az esti órákban, vagy az alábbi számlaszámra küldhetik hozzájárulásukat:

OTP Bank: 11707024 – 20313964

A személyi jövedelemadó 1%-át az alábbiak szerint kérjük felajánlani a Jad Vasem-kitüntetettek megsegítésére:

Igaz Emberekért Alapítvány
Adószám: 18040094-1-43

Amint említettük, sajnos már csak 10 Igaz Ember van életben Magyarországon. Többségük 90 év feletti, tehát nagyon korlátozott az az idő, amíg egyáltalán segíthetünk.

Az Igaz Emberekért Alapítvány kuratóriuma

Gyógyszer- és MRI-támogatás

Továbbra is igényelhetnek esetenkénti (tehát nem állandó) támogatást szociálisan rászoruló betegek az alábbiakhoz:

– Átlagosnál drágább gyógyszerek beszerzése. Például átlagosnál drágábbnak tekinthető egy 5000 Ft árú gyógyszer is kb. havi 100.000 Ft nettó munkabér vagy nyugdíj mellett. A támogatás összegének felső határa nincs rögzítve, de tájékoztatásul közöljük, hogy az eddigi gyakorlatban 50.000 Ft volt a legnagyobb gyógyszer-támogatásunk.

– Magánorvosi MRI-vizsgálat elvégzésének rosszindulatú daganat ki derítése céljából. Ehhez támogatást akkor lehet igényelni, ha az állami egészségügyi csak túl késői időpontra tudja vállalni az MRI-vizsgálatot.

Részletesebb tájékoztatás és az igényléshez szükséges adatlap a következő telefonszámon kérhető: 06-1-321-3497, lehetőleg az esti órákban.

APRÓ- HIRDETÉS

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés miniimplantá-

tumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.dr.viragdentel.hu és www.mini-implantatum.hu

Közös képviselő, társasházkezelés Budapesten! Tapasztalat, referenciák! Dr. Bíró Anna, Lőrincz Péter, 06-70-383-5004.

Gyűjtő venne bélyeggyűjteményt, postai képes levelezőlapot. 0620/522-5690, 061/328-439.

Színházak részére mindenmű régiségek vétele készpénzben. 0630-419-2713, antiklakberendezes.hu

Hírek, események röviden

– **1%.** Kérjük, segítse személyi jövedelemadója 1%-ával a már igen idős (88 év feletti) Jad Vasem-kitüntetetteket, akik 1944-ben életük kockáztatásával mentették a zsidó üldözötteket. Köszönjük támogatását. **Igaz Emberekért Alapítvány.** Adószámunk: **18040094-1-42.**

– **1%.** A Veszprémi Zsidó Örök-

ségi Alapítvány köszönetet mond mindazoknak, akik a 2019. évi személyi jövedelemadójuk 1%-át az alapítvány részére felajánlották. Az így kapott 128.620 Ft-ot a „Táguló és szűkülő terek. A veszprémi zsidóság társadalom- és gazdaságtörténete” című monográfia nyomdai költségeire fordítottuk a kuratórium döntése alapján. Reméljük, hogy az elmúlt esztendő nehézségeinek dacára a 2020. évről szóló bevallásukban még többen fogják 1%-os felajánlásukat alapítványunk részére megtenni, amit előre is köszönünk. Adószámunk: **18927467-1-19.**

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829
E-mail: ujelet@mazsihisz.hu

Főszerkesztő:
Kardos Péter
Olvasószerkesztő:
Gábor Zusza
Kiadótulajdonos:
Mazsihisz
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 4800 Ft
Külföldre 6800 Ft/év
USA és Izrael: 7500 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám:
11707024-22118480
OTP SWIFT kód:
(BIC) OTPVHUHB
IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsek: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szerkesztés:
WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomdai munkák:
mondAt Kft., www.mondat.hu
Felelős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Idén lenne 100 éves Romhányi József, a rímhányó

Romhányi József édesapja zsidó származású, édesanyja pedig katolikus volt. Ő is katolikusnak született, de szívesen beszélt zsidó gyökereiről. 1921. március 8-án született, nemrég lett volna a századik születésnapja.

Eredetileg muzsikusként készült, a Székesfővárosi Felsőbb Zenei Iskolában tanult, brácsán játszott. A második világháború végén, 1944-ben orosz hadifogságba esett, ahol túlélte a hastífuszt, majd kényszermunkásként zenekart alapított. Zenével és humorral vészelt át a hároméves uráli kirándulást, ahol a jobb időkben konyhai szolgálatot adott, olvasható a *Kibic* cikkében.

Erről az időszakról is faragott rimket:

*Körülöttem füstös üstök:
készül a früstük!*

*Izmaim már merevek,
úgy kavarok-keverek.
És sűrű cseppet izzadok,
hogy hízzatok!*

Romhányi József nevét az ötvenes évek elején már kezdte megismerni az ország. Pedig nem volt kikövezve előtte minden út. Kemény Egon, az oly korán örökre eltávozott, kitűnő zeneszerző mesélte egyszer, hogy nem sokkal a felszabadulás után, de amikor már teljes erővel működött a Magyar Rádió, bevitte a még ismeretlen és rendkívül fiatal Romhányi

Józsefet a stúdióba, s bemutatta valaki illetékesnek: itt van ez a fiú, bravúrosan versel, nagyszerűen ért a muzsikához és a magyar prozódiahoz. Romhányi Józsefet persze nem fogadták egyszeriben tárt karokkal, még Kemény Egon ajánlására sem. Miután viszont letette az asztalra első dolgait, muzsikáló és szinte hibátlan rímelőkésszégről tanúskodó, játékos léptű dalszövegeit – megtört a jég.

A fergeteges népszerűséget a

William Hanna és Joseph Barbera Stúdió rajzfilmsorozatainak fordítása hozta meg számára. Már Foxi Maxi is jóval szellemesebb kutya volt magyarul, mint amiről az amerikai szerzők valaha is álmodtak, aztán jött a két kőkorszaki szaki szövegének romhányis átköltése, amivel minden bizonnyal műfajt teremtett. Köznyelvi fordulattá vált például az éhes Frédi panasza:

*Begzőlök, ha nem gőzölög a csülök,
mikor lecsücsülök.*

Vagy a kőkorszaki motorizációra utaló felszólítás:

Indítsd be a motort, te botor!

A Mészáros család három sorozatban Nepp Józseffel, a Kérem a következőt, a Mekk mester – megannyi ismert és idézett rimes poén. 1951-től a Magyar Rádió dramaturgjaként, majd 1957-től az Állami Hangverseny- és Műsorigazgatóság művészeti vezetőjeként dolgozott. 1960–1962 között a Magyar Televízió szórakoztató rovatának művészeti vezetője, 1962-től haláláig a Rádió Zenei Főosztályának dramaturgja volt.

Bubó doktor ma is aktuális, sőt leginkább ma aktuális egészségpolitikai megállapítása:

*Jó, ha minél többen kapják meg a bajt,
mert annál nagyobb lehet a gyógyultak száma.*

Vagy a bölcs bagolydoki másik figyelemztetése, ami napjainkban már nem is olyan vicces:

*Ne terjessz el egy ragályt csak azért,
hogy legyen mit megfékezned!*

Sziporkázó verstekessége nyomán hamar elnyerte a „Romhányi, a rímhányó” nevet.

Romhányi József 1983. május 7-én, 62 éves korában hunyt el. Életében mindössze egyetlen díjat kapott: halálának esztendejében lett érdemes művész. 1986-ban posztumusz eMeRTon-díjjal tüntették ki.

Oltakozunk, oltakozunk, egy kis dombra lecsücsülünk, fröccs!

Boldog vagyok. Megkaptam az értesítést arról, hogy megkapták a jelentkezésem. Hamarosan értesítést fogok kapni, mikor értesít a háziorvos az oltakozásról.

Ez a levél egy héttel azután jött, hogy megkaptam az első vakcinaadagot. A hírek szerint már rengeteg Covid-mutáns van. Egy vakcina vajon észre fogja venni mindegyiket? Gyanús.

A háziorvosi rendelő előtt néhányan az utcán várakozunk. Kijön egy sudár, szép arcú, fekete hajú hölgy. Kb. 23 éves, mosolygós. Nagy hódolója vagyok a női nemnek, bár ma már csupán esztétikai értelemben: az az ártatlan, bámuló típus. Nyolc szomorkás arcú ember között egyedül én mosolyogtam vissza rá. Meg is lett az eredménye.

– Fehér bácsi, jöjjön be!

Lehervadt rólam a mosoly. Ferde szemmel néztem rá, pedig még meg sem kaptam a kínai vakcinát.

– Jövök, de megkérem, hogy legközelebb ne bácsizzon, nem tudom megszokni. A szívem még fiatal. Csak a memóriám...

– Na majd az EKG megmutatja, milyen a szíve – mondta sértődötten.

Előrement a rendelőbe. Bent még két hölgy fogadott. Túlerő.

– Most néhány vizsgálatot fogunk elvégezni. Ha nem lennének jók az értékek, akkor nem adhatjuk be az oltást. Véroxigén jó, EKG jó, hőmérséklet jó, vérnyomás kicsit magas.

– Három ilyen csinos hölgygel összezárva szerintem ez a normális!

– Panasza van?

– Csak a memóriám...

– Észrevettem, nem ismert meg a benzinkútnál. Ráköszöntem magára, de fogalma sem volt, hogy ki vagyok.

Ekkor jött a kedves, harmincas doktornő felmentő mondata:

– Talán mert más környezetben szoktunk találkozni. A rendelőben megismer.

– Meg hát!

– Most jöjjön át az oltakozószobába, vetkőzzön.

– Micsoda?

– Vegye le az ingét! A karjába kapja a vakcinát.

– Csak karba lehet?

– Izomba kell adni.

– Akkor lehetne farba is? Félttem a karjaimat. Már 74 évesek.

– Magának mindent. Akkor tolja le, és tartsa ide a fenekét.

– Juj, ezt éreztem! Ilyen váratlanul? Se egy kedves szó, se egy simogatás? Se egy puszti? Csak így belém döfni? Ez valami kínai módszer? Megbízható egyáltalán ez a kínai vakcina?

– Mondja, Fehér! Hol gyártották a telefonját?

– Kínában

– Cipőjét?

– Kínában

– Kabátját?

– Kínában.

– Ha mindent onnan szerez be, akkor úgy helyes, ha az oltás kompatibilis minden holmijával.

– Igaza van. Ha a miniszterelnök urunknak jó, akkor az jó minden magyarnak, nekem is.

– Ha bármilyen szokatlan dolgot észlel, például szűkül a szeme, túlzottan ragaszkodik a kínai konyhához, esetleg megkívánja a szomszéd kutyáját vagy macskáját, azonnal hívjon.

– Tényleg ennyivaló kis csöppség a szomszéd kutyája!

– Várom a második oltásra, addigra már sokan leszünk beoltva, de még nem elegendő. Harcoljunk együtt a nyájimmunitás eléréséért!

MAI HÍR

A Debreceni Egyetem elkezdte kifejleszteni a magyar vakcinát, együttműködésben a törökországi Gül Baba Gyógyszerkutató Intézetrel. Az együttműködést előkészítő 30 fős bizottság Isztambulban a leendő vakcina nevééről egyeztetett. A magyar fél a Kovidinka nevet ajánlotta, utalva az oltóanyag egyik fontos alapanyagára. Az emberek elvárása az, hogy a magyar vakcinát ne szűrni kelljen, hanem inni. Mellékhatásként jó közérzet várható. A nagyobb népszerűség kedvéért az oltópontok várhatóan italboltokban, kocsmákban is megtalálhatóak lesznek.

A másik alapanyagot a török intézet biztosítja. Ez 600 éves használati tapasztalat alapján Gül Baba rózsájának olaja, a mindent (is) gyógyító rózsaoilaj. Mellékhatásként többhetes kellemes rózsaszag várható. A Törökországban forgalmazott, közös gyártású vakcina neve végül Gülcina lesz.

Köszönjük a tudósoknak, hogy létrehozták a Covid ellenszerét.

Halál a mutánsokra! Éljen sokáig a megbonthatatlan török-magyar barátság!

F. T.

Sakálok Tel-Avivban

A természet szép lassan beköltözik Tel-Aviv szívébe. A hatóságok nem tudnak és nem is szeretnének közbeavatkozni, a kóbor macskáknak viszont nem lesz könnyebb az életük.

A tel-avivi Jarkon parkban már évek óta megszokott látvány az élelem után kutató aranyasakálok képe. Az utóbbi időben azonban egyre több bejelentés érkezik a város szívében élőktől, hogy sakálokkal találkoznak az utcákon, sőt néha a házak kertjeiben is felbukkan egy-egy példány. Többen pedig arról panaszkodnak, hogy éjjelente a sakálok összetéveszthetetlen, hosszúra nyúlt vonnyítására ébrednek, írja a *Kibic*.

A nagyvárosokban megjelenő, élelem után kutató vadállatok felbukkanása nem egyedi jelenség. Izraelben Haifa városát már valósággal megszállták a vaddisznók, de a világ más pontjain is meg kell szokniuk a lakosoknak, hogy nem csak az övek a város terei. Az ember egyre több területet épít be, ami miatt az állatok természetes élőhelye csökken, és kevesebb táplálékot is találnak. Így aztán más élelemforrás után néznek, például az emberek kukái környékén. A koronavírus miatti lezárások pedig még jobban felbátorították az állatokat a városok látogatására.

Tel-Aviv belső részeire leginkább a Jarkon parkból, de a városon kívülről is érkeznek sakálok, nagyjából 60-100 közötti egyedről lehet szó. A város vezetése tisztában van a helyzettel, de csak szélsőséges esetekben hajlandó közbeavatkozni. A lakosságot arra kérik, kizárólag akkor jelentsék a sakál jelenlétét, ha az állat betegnek tűnik, túl barátságos az emberekkel vagy behatol a házakba, illetve ha esetleg elpusztult példányt látnak, az emberekre ugyanis csak a veszett sakál jelent veszélyt.

Az északi Naharia városban többeket megtámadott nemrég egy fertőzött sakál, de Tel-Avivban eddig nem észleltek ilyen esetet. Egyszer például arról kapott jelentést az önkormányzat, hogy egy sakál túl közel merészkedett az emberekhez, és már egy kávéház bejáratánál üldögél, mint egy gazdájára váró kutya. Akkor altatólővedék segítségével befogták, és egy déli farmra szállították, ahol azóta is olyan jól elvan, mint a kávéházas időszakában.

A hatóságok amúgy sem nagyon tehetnek semmit a belvárosban kóborló sakálok ellen. Az állatokat kilőni vagy egyenként befogni a sűrűn lakott környezetben nagyon bonyolult és veszélyes lenne. Az önkormányzat évente veszettség elleni oltóanyaggal ellátott élelmet szór szét a városszéli nyílt területeken, hogy a csalikot elfogyasztó sakálokat így tegyék védetté betegséggel szemben. Az elhullott állatok boncolása alapján úgy tűnik, a legtöbb példányt sikerült is beoltani ezzel a módszerrel.

A tel-avivi lakosoknak tehát nem kell tartaniuk a sakáloktól, egyedül a városban nagy mennyiségben élő kóbor macskák aggódhatnak valamelyest. Néha előfordul ugyanis, hogy egy-egy élelmet éppen nem találó sakál a cica-kölykökre fanyalodik. Az önkormányzat ennek ellenére arra kéri az embereket, hogy semmiképpen ne etessék a sakálokat.

...és ideje van a nevelésnek

Azt mondják, a reggeli torna néhány évvel meghosszabbítja az életedet. Ez igaz.

Ma 20 fekvőtámasz után 80-nak érzem magamat.

Mondok valamit, ami rövid és velős. Lábszárcsont.

Dilemma:

Meg szeretném látogatni a bennszülött afrikai törzseket. De még nem tudok dönteni Németország és Franciaország között.

– Doktor úr, mit írjak be a halál okaként?

– Írd be, hogy Covid-19.

– Na de neki 40 szűrt sebe is van.

– Akkor írd be, hogy Covid-19, váratlan szövődményekkel.

Az Élet Menete Alapítvány 2021

Kedves Barátaink,

április első felében az alábbi alkalmakon találkozhattok velünk a virtuális térben:

Április 7-8. Jom Hászóá napját a koronavírus járvány kitörése előtt minden évben Auschwitz-Birkenauban töltöttük a nemzetközi Élet Menetén. Sajnos a járvány idén sem teszi lehetővé, hogy a zsidó naptár szerinti holokauszt emléknapon a volt haláltáborok területén együtt emlékezzünk az áldozatokra. Emiatt úgy döntöttünk, hogy egy virtuális megemlékezésre, majd egy sétára invitáljuk Önöket Auschwitz-Birkenauban április 7-én 18:00 órakor.

Nemzetközi szervezetünk április 8-án 16:00 órakor tartja, szintén virtuális keretek között a nemzetközi Élet Menete programot. 2021-ben a nemzetközi Élet Menete fő témája a koronavírus járvány miatt rendkívül aktuális orvostudomány és a holokauszt kapcsolata.

Április 14. 18:00 Selma van de Perre: A nevem Selma c. könyvét mutatjuk be az Athenaeum Kiadóval együttműködésben.

Április 16-án 18:00 órakor egyik legsikeresebb vándorkiállításunkról készült dokumentumfilm bemutatójával készülünk. A Vagon c. filmben Töröcsik Franciska kalauzolja végig a nézőket tárlatunkon.

Április 19. 18:00 A varsói gettólázadás emlékére „Térkép e táj” című virtuális séta-sorozatunk keretében Varsóba látogatunk, ahol a varsói gettó mindennapi életének és az 1943-as varsói gettófelkelésnek a helyszíneit és eseményeit idézzük fel.

Programjainkkal kapcsolatban minden információt megtalálnak honlapunkon, Facebook és Instagram oldalainkon, illetve minden változással, módosítással kapcsolatos tájékoztatást is itt közlünk.

Várunk mindenkit szeretettel!